बी. ए. भाग- 3, सेमिस्टर - 6, पेपर क्र. 11, नागरी भूगोल

नागरी भूगोल प्रश्नसंच

Shri S.J. Sakat
Dept. of Geography,
Venutai Chavan College, Karad
.

खालील दिलेल्या प्रश्नांसाठी योग्य पर्याय निवडा.

1. नागरी भूगोल ही कोणत्या भूगोलाची शाखा आहे?

   अ. सामाजिक ब. आर्थिक **क. मानवी** ड. प्राकृतिक

2. नागरी भूगोलाची व्याख्या करून ही एक स्वतंत्र शाखा आहे हे कोणी दाखवून दिले?

   अ. उलमन ब. क्रोबी क. मार्टिन **ड. ओरूशा**

3. नागरी भूगोलाचे स्वरूप सर्वप्रथम कोणी स्पष्ट करण्याचा प्रयत्न केला?

   अ. डिकिन्सन **ब. क्रोबी** क. मार्टिन ड. बर्गेस

4. फिंच व त्रिवार्था यांच्या मते ग्रामनगराचे मुख्य कार्य काय असते?

   अ. शेती ब. कुटिरोद्योग क. लघुउद्योग **ड.**

   व्यापार

5. नगराला हिंदी मध्ये काय म्हणतात?

   अ. शहर ब. ग्रामनगर क. महानगर **ड. कसबा**

6. सर्वसाधारणपणे नगर हे शहरापेक्षा कसे असते?

   अ. लहान असते ब. मोठे असते क. काहीच फरक नाही ड. यापैकी नाही

7. भारतात नगराची लोकसंख्या घनता दर चौ. कि. मी. ला किती असते?

अ. 100 ब. 200 क. 300 **ड. 400 पेक्षा जास्त**

8. भारतात नागरी केंद्राची लोकसंख्या कमीत कमी किती पेक्षा जास्त असते?

   अ. 500 ब. 1000 **क. 5000** ड. 10000

9. शहरातील किती टक्के लोक बिगर कृषी व्यवसायात गुंतलेले असतात?

   अ. 50 ब. 55 **क. 75** ड. 80

10. कन्नूरबेशन या शब्दाचा सर्वप्रथम कोणी वापर केला?

    अ. सी. बी. फाॅसेट ब. एच. वेगनर **क. पी. गेडीस** ड. एफ. रॅटझेल

11. महानगरास काय म्हणतात?

    अ. शहर **ब. दशलक्षी शहर** क. अतिविशाल नगर. ड. नागरी प्रदेश

12. महानगरांच्या एकत्रीकरणास काय म्हणतात?

    अ. विशाल नगर ब. दशलक्षी शहर **क. अतिविशाल नगर** ड. नागरी प्रदेश

13. प्राचीन काळात लिआॅन्स या शहराचा अभ्यास कोणी केला?

    अ. डिकिन्सन **ब. स्ट्रॅबो** क. मार्टिन ड. बर्गेस

14. प्राचीन काळी लिऑन्स शहरात रोमन लोक कोणत्या वस्तूंचा व्यापार करीत होते?

    अ. कापड ब. हिरे **क. सोने चांदी** ड. धान्य

15. विल्यम फ्रेडरिक मार्टिन यांनी ग्रेट ब्रिटनमधील कोणत्या शहराची लोकसंख्या व व्यापार यांचे वर्णन केले?

    अ. लंडन ब. लिव्हरपूल क. ग्लासगो ड. मँचेस्टर

16. "नगरांचे स्थान, विकास, त्यांचे स्वरूप व नगरांचे प्रकार यांचा अभ्यास करणारे शास्त्र म्हणजे नागरी भूगोल होय." ही नागरी भूगोलाची व्याख्या कोणी केली?

    अ. हेरॉल्ड मेअर **ब. ग्रिफिथ टेलर** क. फ्रेडरिक रॅटझेल ड. वॉल्टर क्रिस्टलर

17. नगरांचे स्थान व स्थिती यामधील फरक सर्वप्रथम कोणी दाखवून दिला?

अ. डी. स्टॅम्प   ब. ग्रिफिथ टेलर   क. एच. वेगनर   **ड. फ्रेडरिक रॅटझेल**

18. ज्या ठिकाणी वसाहत स्थापन होते त्या भूमीस काय म्हणतात?

अ. स्थान   ब. स्थिती   क. परिस्थिती   ड. विस्तार

19. वसाहतीच्या सभोवतालच्या विस्तृत प्रदेशातील भौगोलिक परिस्थितीला काय म्हणतात?

अ. स्थान   ब. परिस्थिती   **क. स्थिती**   ड. परिसंस्था

20. खालीलपैकी वसाहतीसाठी सुरक्षित स्थान कोणते?

अ. डोंगर किंवा टेकडी माथा   ब. विषुववृत्तीय प्रदेश   क. नदीचे खोरे प्रदेश   ड. सपाट मैदानी प्रदेश

21. भारतातील कोणते शहर रस्त्यांचे जंक्शन म्हणून ओळखले जाते?

अ. सुरत   ब. सिमला   क. गुहाटी   **ड. नागपुर**

22. ऑस्ट्रेलियातील कोणते शहर सोन्याच्या खाणी मुळे विकसित झाले आहे?

अ. सिडनी   **ब. कुलगार्डी**   क. मेलबोर्न ड. गोल्ड कोस्ट

23. भारतातील कोणते शहर पर्वतीय स्वास्थ्य केंद्र म्हणून प्रसिद्ध आहे?

अ. चंदीगड   ब. अमृतसर   **क. मसूरी**   ड. वाराणसी

24. खालीलपैकी कोणते पर्वतीय वसाहतीचे ठिकाण आहे?

अ. बंगलोर   **ब. कोडाई कॅनाल**   क. मदुराई   ड. मंगलोर

25. संयुक्त संस्थानातील मिसिसिपी व मिसुरी नद्यांच्या संगमावर कोणते शहर वसले आहे?

अ. न्यूयॉर्क   ब. फिलाडेल्फिया   **क. सेंट लुईस**   ड. शिकागो

26. खालील पैकी कोणते शहर किल्ल्याचे स्थान आहे?

अ. लखनौ   **ब. अहमदगढ**   क. पाटणा   ड. रांची

27. भारतातील कोणते शहर गंगा यमुना नद्यांच्या संगमावर वसलेले आहे?

अ. आग्रा ब. अलिगढ क. पाटणा **ड. अलाहाबाद**

28. महाराष्ट्रात कृष्णा-कोयना नद्यांच्या संगमावर कोणते शहर वसले आहे?

अ. कराड ब. सांगली क. सातारा ड. पाटण

29. सुदानमधील नील नाईल व श्वेत नाईल नद्यांच्या संगमावर कोणते शहर वसले आहे?

अ. खार्टूम ब. लंडन क. सेंट लुईस ड. शिकागो

30. भारतातील गंगा नदीच्या वळणावर कोणते शहर वसले आहे ?

अ. अलाहाबाद **ब. मिर्झापूर** क. कोलकाता ड. जयपूर

31. ब्रिटनमधील डॉनमी नदीच्या वळणावर कोणते शहर वसले आहे?

अ. डरहॅम **ब. शेफील्ड** क. अँटवर्प ड. यापैकी नाही

32. बेल्जियम मधील अँटवर्प शहर कोणत्या नदीच्या वळणावर बसले आहे?

अ. शिल्ड ब. डॉनमी क. नाईल ड. मिसुरी

33. ब्रह्मपुत्रा नदीच्या जलवाहतूक अंतिम सीमेवर कोणते शहर वसले आहे?

अ. गुहाटी ब. कोलकाता **क. दिब्रुगड** ड. दिग्बोई

34. कोलकाता व हावडा ही जुळी शहरे कोणत्या नदी पुलाच्या निकटवर्ती आहेत?

अ. सुवर्णरेखा **ब. हुगळी** क. महानदी ड. सोन नदी

35. मिशिगन सरोवराच्या काठावर कोणते शहर वसले आहे?

अ. फिलाडेल्फिया ब. मॉन्ट्रियल **क. शिकागो** ड. न्यूयॉर्क

36. ब्रिटनमधील लिंकनशायर हे शहर नदीच्या नदीच्या कोणत्या ठिकाणी वसले आहे?

अ. धबधबा ब. संगम क. वळण **ड. जलखिंड**

37. कर्नाटकातील गोकाक शहर कोणत्या नदीवरील धबधब्याच्या ठिकाणी वसले आहे?

अ. घटप्रभा ब. हिरण्यकेशी क. वेदगंगा ड. कावेरी

38. तापी नदीच्या मुखाशी कोणते शहर आहे?

अ. भडोच **ब. सुरत** क. अहमदाबाद ड. राजकोट

39. म्यानमार मधील रंगून शहर कोणत्या नदीच्या मुखाशी वसले आहे?

अ. सेंट लॉरेन्स ब. मेनाम **क. इरावती** ड. नाईलाजाने

40. कॅनडातील सेंट लॉरेन्स नदीच्या मुखाशी कोणते शहर वसले आहे?

अ. मॉन्ट्रियल **ब. क्विबेक** क. कॅलिफोर्निया ड. न्यूयॉर्क

41. खालीलपैकी भारतातील रेल्वे जंक्शन कोणते?

अ. लखनौ ब. भडोच क. सिमला ड. दार्जिलिंग

42. भारतातील पर्वत व मैदानी प्रदेश यांच्या सीमावर्ती भागात कोणते शहर स्थापन झालेले नाही?

अ. डेहराडून ब. कालका क. हरिद्वार **ड. चंदिगड**

43. सुवेझ कालवाच्या काठावर कोणते शहर वसले आहे?

अ. खार्टूम **ब. पोर्ट सय्यद** क. कोलन ड. न्यूयॉर्क

44. भारतातील खालीलपैकी धार्मिक तीर्थक्षेत्र कोणते?

अ. हरिद्वार ब. दिल्ली क. दार्जीलिंग ड. भोपाळ

45. भारतातील खालीलपैकी कोणते शैक्षणिक केंद्र नाही?

अ. पुणे ब. बनारस **क. टाटानगर** ड. अलिगढ

46. भारतातील कोणते शहर चिनी मातीची भांडी बनविण्याच्या कलेमुळे प्रसिद्ध आहे?

अ. मसूरी **ब. खुजी** क. काल्पी ड. नेपानगर

47. संयुक्त संस्थानातील मेम्फिस व जॅकसन ही शहर कोणत्या स्थिती क्षेत्रात स्थापन झाली आहेत?

अ. खनिज स्थिती **ब. कृषी स्थिती** क. वनक्षेत्र स्थिती ड. औद्योगिक स्थिती

48. आफ्रिकेतील किंबर्ले शहर कोणत्या खनिज स्थिती क्षेत्रात आहे?

अ. सोने **ब. हिरे** क. चांदी ड. निकेल

49. भारतातील बल्लारपूर व नेपानगर ही कोणत्या उद्योगाची केंद्रे आहेत?

अ. लोहपोलाद ब. वाहन उद्योग क. कापड उद्योग **ड. कागद उद्योग**

50. मुंबईचा विकास कोणत्या उद्योगामुळे झाला आहे?

अ. लोह पोलाद ब. साखर उद्योग क. कागद उद्योग **ड. सुती कापड उद्योग**

51. ग्रामीण वस्ती चे शहरी वस्तीत रूपांतर होण्याच्या प्रक्रियेला काय म्हणतात?

अ. स्थलांतर ब. औद्योगिकीकरण **क. नागरीकरण** ड. खासगीकरण

52. महाराष्ट्रातील कोणते शहर पठारावर स्थापन झालेले आहे?

अ. अहमदनगर ब. नाशिक क. सातारा ड. कोल्हापूर

53. महाराष्ट्रातील भुसावळ शहर कोणत्या मार्गाच्या केंद्र आहे?

अ. रस्ते **ब. रेल्वे** क. हवाई ड. जल

54. नागरीकरणाचा सिद्धांत कोणी मांडला?

अ. क्रिस्टलर ब. माल्थस क. डेव्हिस ड. मॅकिंडर

55. भारतातील खालील पैकी कोणत्या शहराला पर्वतीय स्थिती आहेत?

अ कोलकाता ब. अलाहाबाद **क. दार्जिलिंग** ड. चंदिगड

56. नगरांच्या कोणत्या स्थितीमुळे 'भुताटकिची नगरे' निर्माण होऊ शकतात?

अ. कृषी क्षेत्र स्थिती **ब. खनिज क्षेत्र स्थिती** क. वनक्षेत्र स्थिती ड. प्रादेशिक स्थिती

57. नगरे व शहरांच्या विकासावर परिणाम करणारा सर्वात महत्त्वाचा घटक कोणता?

अ. राजकीय ब. आर्थिक क. सामाजिक **ड. भौगोलिक**

58. नागरीकरणासाठी कोणते हवामान अनुकूल आहे?

अ. उष्ण व कोरडे **ब. सौम्य व अल्हाददायक** क. शीत हवामान ड. उष्ण व दमट

59. नागरी ठिकाणी कोणत्या प्रकारच्या कुटुंब पद्धतीचे प्राबल्य असते?

अ. संयुक्त कुटुंब ब. एकत्र कुटुंब **क. विभक्त कुटुंब** ड. यापैकी नाही

60. खालीलपैकी कोणते शहर धार्मिक कार्याच्या दृष्टीने महत्त्वाचे आहे?

अ. न्यूयॉर्क **ब. मक्का** क. मुंबई ड. लंडन

61. ग्रेट ब्रिटनमधील कोणते शहर शैक्षणिक केंद्र म्हणून ओळखले जाते?

अ. लंडन **ब. ऑक्सफर्ड** क. ब्रिस्टल ड. मँचेस्टर

62. भारतातील कोणते शहर मासेमारीचे केंद्र म्हणून ओळखले जाते?

अ. कणकवली **ब. रत्नागिरी** क. महाड ड. शिरोडा

63. नागरीकरणाचा समकेंद्री कटिबंध सिद्धांत कोणी मांडला

अ. हाईट **ब. बर्गेस** क. हॅरिस ड. उलमन

64. सर्वसाधारणपणे शहराचा मध्यवर्ती भाग कोणते क्षेत्र म्हणून ओळखले जाते?

अ. निवासी ब. पर्यटन क. उद्याने **ड. व्यापारी**

65. नागरी रुपिका व संरचना या गोष्टींना कोणी प्राधान्य दिले?

अ. उलमन ब. हायट क. बर्गेस **ड. ब्लाशर**

66. प्रोफेसर ब्लाशर यांनी नगर किंवा शहराची अंतर्गत रचनेसाठी कोणती संज्ञा वापरली?

अ. रुपिका व संरचना ब. दळणवळण क. उद्योग व व्यापार ड. निवास

67. नागरी संरचना कोणत्या संकल्पनेवर आधारित आहे?

अ. स्थलांतर **ब. भूमी उपयोजन** क. औद्योगिक विकास ड. व्यापार

68. बर्गेस यांनी सकेंद्रीय कटिबंध सिद्धांत कोणत्या वर्षी मांडला?

अ. 1923 ब. 1940 क. 1947 ड. 1960

69. सकेंद्रीय कटिबंध सिद्धांतातील शहराचा केंद्रभाग कोणत्या नावाने ओळखला जातो?

अ. केंद्रीय व्यापारी कटिबंध ब. निवासी क्षेत्र क. दळणवळण क्षेत्र ड. औद्योगिक क्षेत्र

70. सकेंद्रीय कटिबंध सिद्धांतातील केंद्रभाग कोणत्या नावाने ओळखला जात नाही?

अ. डाऊन टाऊन ब. केंद्रीय व्यापारी कटिबंध

क. केंद्रीय व्यवसायिक कटिबंध **ड. केंद्रीय निवासी कटिबंध**

71. शहरात घाऊक व्यापारी दुकाने, चित्रपटगृहे, कोणत्या विभागात आढळतात?

अ. निवासी विभाग **ब. व्यापारी विभाग** क. औद्योगिक विभाग ड. सांस्कृतिक विभाग

72. शहरातील व्यापारी उलाढालीचे केंद्र कोणते

अ. निवासी विभाग **ब. डाऊन टाऊन** क. औद्योगिक विभाग ड. सांस्कृतिक विभाग

73. व्यापारी केंद्र व औद्योगिक केंद्र यांच्या जवळ कोणते लोक राहतात?

अ. गरीब ब. मध्यमवर्गीय क. श्रीमंत ड. अतिश्रीमंत

74. सकेंद्रीय कटिबंध सिद्धांताच्या सर्वात बाहेरील कटिबंधात कोणते लोक राहतात?

अ. अतिश्रीमंत ब. मध्यमवर्गीय क. श्रीमंत ड. गरीब

75. नागरी संरचनेचा त्रिज्या खंड सिद्धांत कोणी मांडला?

अ. उलमन **ब. हायट** क. बर्गेस ड. ब्लाशर

76. नागरी संरचनेचा त्रिज्या खंड सिद्धांत केव्हा मांडला?

अ. 1923 **ब. 1939** क. 1947 ड. 1960

77. ई. डब्ल्यू. बर्गेस यांनी नागरी संरचनेचा कोणता सिद्धांत मांडला?

अ. बहुकेंद्रीय सिद्धांत ब. त्रिज्या खंड सिद्धांत **क. सकेंद्रीय कटिबंध सिद्धांत** ड. केंद्रीय स्थाननिश्चिती सिद्धांत

78. होमर हायट यांनी नागरी संरचनेचा कोणता सिद्धांत मांडला?

अ. बहुकेंद्रीय सिद्धांत **ब. त्रिज्या खंड सिद्धांत** क. सकेंद्रीय कटिबंध सिद्धांत ड. केंद्रीय स्थाननिश्चिती सिद्धांत

79. हॅरिस व उलमन यांनी नागरी संरचनेचा कोणता सिद्धांत मांडला?

अ. बहुकेंद्रीय सिद्धांत ब. त्रिज्या खंड सिद्धांत क. सकेंद्रीय कटिबंध सिद्धांत ड. केंद्रीय स्थाननिश्चिती सिद्धांत

80. त्रिज्या खंड सिद्धांत कोणत्या घटकाला अधिक प्राधान्य देण्यात आले आहे?

अ. व्यापारी ब. उद्योगधंदे **क. निवासी क्षेत्र** ड. दळणवळण

81. होमर हायट यांच्या त्रिज्या खंड सिद्धांतानुसार उच्चवर्गीय व श्रीमंत लोक शहराच्या कोणत्या दिशेस निवास करतात?

अ. उत्तर **ब. पूर्व** क. दक्षिण ड. पश्चिम

82. शहरांचा विस्तार खंडाखंडांनी होतो अशी संकल्पना कोणी मांडली?

अ. ई. डब्ल्यू. बर्गेस **ब. होमर हायट** क. हॅरिस व उलमन ड. वॉल्टर ख्रिस्टलर

83. नगरांचा विस्तार अनेक केंद्रांनी होतो ही कल्पना कोणी मांडली?

अ. ई. डब्ल्यू. बर्गेस ब. होमर हायट **क. हॅरिस व उलमन** ड. वॉल्टर ख्रिस्टलर

84. नगरांचा विस्तार वर्तुळाकार पद्धतीने होतो ही संकल्पना कोणी मांडली?

अ. ई. डब्ल्यू. बर्गेस ब. होमर हायट क. हॅरिस व उलमन ड. वॉल्टर ख्रिस्टलर

85. हॅरिस व उलमन यांनी कोणत्या शहराची बहुकेंद्रीय संरचना स्पष्ट केली?

अ. **लंडन** ब. पॅरिस क. न्यूयॉर्क ड. शिकागो

86. औद्योगिक उपनगर कोणत्या सिद्धांतात आढळते?

अ. बहुकेंद्रीय सिद्धांत ब. त्रिज्या खंड सिद्धांत क. सकेंद्रीय कटिबंध सिद्धांत ड. केंद्रीय स्थाननिश्चिती सिद्धांत

87. नागरी प्रमाणित भूमीउपयोजन व ग्रामीण कृषी क्षेत्रे यांच्यामधील संक्रमण विभागास काय म्हणतात?

अ. ग्रामीण विभाग **ब. ग्रामीण-नागरी पट्टा** क. नागरी विभाग ड. यापैकी नाही

88. ग्रामीण नागरी पट्ट्यातील लोकसंख्या स्वरूप कसे असते?

अ. स्थिर ब. बदलत नाही क. कायमस्वरूपी **ड. बदलते**

89. ग्रामीण नागरी पट्ट्यातील भूमी उपयोजनाचे स्वरूप कसे असते?

अ. बदलते ब. बदलत नाही क. कायमस्वरूपी ड. स्थिर

90. नागरी भागापेक्षा ग्रामीण नागरी पट्ट्यातील जमिनीच्या किंमतीत काय फरक असतो?

अ. किंमती जास्त असतात **ब.** किंमती **कमी असतात** क. काहीच फरक नाही ड. यापैकी नाही

91. ग्रामीण नागरी पट्ट्यात सार्वजनिक सेवा सुविधा कशा असतात?

अ. भरपूर ब. प्रचंड **क. अपुऱ्या** ड. काहीच नसतात

92. ग्रामीण नागरी पट्ट्याचे सामाजिक वैशिष्ट्ये कोणते?

अ. एकात्मता ब. समानता क. बंधुता **ड. विलगता**

93. खालीलपैकी नागरीकरणाचा प्राकृतिक घटक कोणता?

अ. औद्योगीकरण ब. तंत्रज्ञान विकास **क. पर्यटन केंद्रे** ड. वाहतूक साधने

94. नागरीकरणाच्या समस्या सोडविण्यासाठी खालीलपैकी कोणता उपाय योजला जातो?

अ. उद्योगधंद्यांचे विकेंद्रीकरण ब. स्वस्त दरात घरांची उपलब्धता क. भरपूर पाणी व विजेची सोय ड. उद्योगधंद्यांचे केंद्रीकरण

95. शहरातील वाढत्या लोकसंख्येमुळे नागरी सुविधांवर काय परिणाम होतो?

अ. ताण वाढतो ब. ताण कमी होतो क. काहीच फरक पडत नाही ड. यापैकी नाही

96. खालीलपैकी झोपडपट्टीचे कोणते वैशिष्ट्य नाही?

अ. जागेचा अभाव ब. आरोग्य समस्या **क. आर्थिक सधनता** ड. दारिद्र्य

97. नागरी वस्तीची ही एक गंभीर समस्या आहे?

अ. शहरांचा विकास ब. साक्षर लोकसंख्या क. शुद्ध पाणीपुरवठा **ड. झोपडपट्ट्यांची निर्मिती**

98. शहरांचा ऊर्ध्व विकास होण्यासाठी कोणता घटक कारणीभूत आहे?

अ. स्थापत्यकलेचा विकास ब. स्वस्त भांडवल पुरवठा **क. जागेची टंचाई** ड. उंच इमारतीचे आकर्षण

99. धारावी झोपडपट्टी कोणत्या शहरात आहे?

अ. पुणे **ब. मुंबई** क. दिल्ली ड. कोलकाता

100. खालीलपैकी कोणता नगर नियोजनाचा घटक नाही?

अ. भूरचना ब. पाणीपुरवठा क. दळणवळण **ड. समुद्रकिनारा**

संदर्भ

- **सवदी ए. बी. आणि कोळेकर पी. एस, (2014), ' भूगोलाची मुलतत्वे' (खंड दुसरा), निराली प्रकाशन, पुणे.**
- **खतीब के. ए. (2013), 'नागरी भूगोल' मेहता बुकसेलर्स, कोल्हापूर.**
- **खतीब के. ए. (2007), 'वसाहत भूगोल' मेहता बुकसेलर्स, कोल्हापूर.**
- **घारपुरे विठ्ठल, (1999) 'सामाजिक व सांस्कृतिक भूगोल' पिंपळापुरे अँड कंपनी पब्लिशर्स, नागपूर.**
- **Husain Majid, (2009), 'Human Geography', Rawat Publications, Jaipur.**